

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลน้ำเย็น

จัดทำโดย

กองการศึกษาเทศบาลตำบลน้ำเย็น
อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี

แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.๒๕๖๖-๒๕๗๐)

เทศบาลตำบลน้ำเย็น
อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี

ยุทธศาสตร์	ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		รวม ๕ ปี	
	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)
๔. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพและเสริมสร้างความรู้เชิงของชุมชน												
๔.๑ แผนงานสร้างความเข้มแข็งของชุมชน	๑๒	๓,๓๕๐,๐๐๐	๑๒	๕๗๐,๐๐๐	๑๕	๕๗๐,๐๐๐	๑๒	๕๗๐,๐๐๐	๑๒	๕๗๐,๐๐๐	๖๐	๗,๒๖๐,๐๐๐
รวม	๑๒	๓,๓๕๐,๐๐๐	๑๒	๕๗๐,๐๐๐	๑๕	๕๗๐,๐๐๐	๑๒	๕๗๐,๐๐๐	๑๒	๕๗๐,๐๐๐	๖๐	๗,๒๖๐,๐๐๐

ยุทธศาสตร์	ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		รวม ๕ ปี	
	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)
๕. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม												
๕.๑ แผนงานการศึกษา	๑๗	๑๑,๕๕๕,๐๐๐	๑๓	๑๐,๕๕๕,๐๐๐	๑๓	๑๐,๕๕๕,๐๐๐	๑๗	๑๐,๕๕๕,๐๐๐	๑๗	๑๐,๕๕๕,๐๐๐	๘๕	๕๓,๒๕๕,๐๐๐
๕.๒ แผนงานการศาสนาวัฒนธรรมและนันทนาการ	๑๗	๒,๑๐๐,๐๐๐	๑๙	๑,๕๕๐,๐๐๐	๑๙	๑,๕๕๐,๐๐๐	๑๙	๑,๕๕๐,๐๐๐	๑๙	๑,๕๕๐,๐๐๐	๙๓	๓,๕๕๐,๐๐๐
๕.๓ แผนงานสร้างความเข้มแข็งของชุมชน	๓	๑๐,๐๐๐	๑	๑๐,๐๐๐	๑	๑๐,๐๐๐	๑	๑๐,๐๐๐	๑	๑๐,๐๐๐	๕	๕๐,๐๐๐
รวม	๓๗	๑๓,๕๗๕,๐๐๐	๓๓	๑๒,๖๕๕,๐๐๐	๓๓	๑๒,๖๕๕,๐๐๐	๓๗	๑๒,๖๕๕,๐๐๐	๓๗	๑๒,๖๕๕,๐๐๐	๑๕๓	๕๗,๙๑๕,๐๐๐

ยุทธศาสตร์	ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		รวม ๕ ปี	
	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)
๖. ยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งแวดล้อมและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ												
๖.๑ แผนงานอุตสาหกรรมและการโยธา	๕	๖๙,๐๕๐,๐๐๐	๕	๖๙,๐๕๐,๐๐๐	๕	๖๙,๐๕๐,๐๐๐	๕	๖๙,๐๕๐,๐๐๐	๕	๖๙,๐๕๐,๐๐๐	๒๕	๓๗,๐๒๕,๐๐๐
๖.๒ แผนงานสร้างความเข้มแข็งของชุมชน	๒	๕๐,๐๐๐	๒	๕๐,๐๐๐	๒	๕๐,๐๐๐	๒	๕๐,๐๐๐	๒	๕๐,๐๐๐	๑๐	๕๐๐,๐๐๐
๖.๓ แผนงานเกษตรและชุมชน	๒๓	๒๕,๕๕๖,๐๐๐	๒๓	๒๕,๕๕๖,๐๐๐	๒๓	๒๕,๕๕๖,๐๐๐	๒๓	๒๕,๕๕๖,๐๐๐	๒๓	๒๕,๕๕๖,๐๐๐	๑๑๕	๑๓,๑๖๖,๐๐๐
๖.๔ แผนงานสาธารณสุข	๘	๗,๑๓๖,๐๐๐	๘	๗,๑๓๖,๐๐๐	๘	๗,๑๓๖,๐๐๐	๘	๗,๑๓๖,๐๐๐	๘	๗,๑๓๖,๐๐๐	๔๐	๓๕,๕๕๖,๐๐๐
รวม	๓๘	๑๐๓,๘๗๒,๐๐๐	๓๘	๑๐๓,๘๗๒,๐๐๐	๓๘	๑๐๓,๘๗๒,๐๐๐	๓๘	๑๐๓,๘๗๒,๐๐๐	๓๘	๑๐๓,๘๗๒,๐๐๐	๑๕๖	๑๓๖,๒๕๖,๐๐๐
รวมทั้งสิ้น	๒๗๓	๒๓๓,๕๕๕,๐๐๐	๒๗๕	๒๓๓,๐๒๓,๕๐๐	๒๗๕	๒๓๓,๐๒๓,๕๐๐	๒๗๕	๒๓๓,๐๒๓,๕๐๐	๒๗๕	๒๓๓,๐๒๓,๕๐๐	๑๓๖๗	๓๕๖,๒๑๕,๕๐๐

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน
๒. เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญานั้นๆ ต่อไป

๒. ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่เกิดจากการคิดค้น เรียนรู้ และสั่งสมของคนในชุมชน ผ่านการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น จนกลายเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดจากการสังเกต ทดลอง และปรับใช้จากประสบการณ์จริงของผู้คนในชุมชน จึงเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่า สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในแต่ละยุคสมัย

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ในลักษณะใกล้เคียงกัน โดยสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นคือองค์ความรู้ที่เกิดจากวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ และประสบการณ์ของคนในชุมชน ซึ่งได้รับการถ่ายทอดและพัฒนาต่อเนื่องจนเป็นแบบแผนที่เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้น ๆ และเป็นรากฐานสำคัญของการดำรงชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน

๓. ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

พื้นความรู้ความสามารถที่ผ่านกระบวนการคิดโดยใช้สติปัญญาของคนในท้องถิ่น มีการเรียนรู้และการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย แบ่งออกเป็น ๘ สาขา/ด้าน คือ

สาขาที่ ๑ ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกสิกรรม/การปศุสัตว์/การประมง/การป่าไม้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา เป็นต้น

สาขาที่ ๒ ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักร เป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน, งานแกะหนังตะลุง, งานทอผ้าด้วยมือ, งานเย็บปักถักร้อย, การทำหัวโขน เป็นต้น

สาขาที่ ๓ ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักร เป็นองค์ประกอบหลักในการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการ บริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ/เตียง/ตู้) การแปรรูปสิ่งต่าง ๆ จากยางพารา เป็นต้น

สาขาที่ ๔ ด้านการแพทย์ไทย คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย (การนวดแผนไทย/การนวดประคบสมุนไพร, การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค, การผดุงครรภ์พื้นบ้านโดยหมอดำแยของชาวไทยมุสลิม (โต๊ะบีแดด) เป็นต้น

สาขาที่ ๕ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า, การสืบชะตาแม่น้ำ, การทำแนวปะการังเทียม, การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

สาขาที่ ๖ ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม, ประติมากรรม, นาฏศิลป์, ดนตรี, ทัศนศิลป์, คีตศิลป์, การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ เช่น การขับร้องเพลงอีแซว, ลำตัด, ลิเก, หมอลำ, โนรา เป็นต้น

สาขาที่ ๗ ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น ภาษาโบราณ, ภาษาถิ่น, หนังสือ, ตำรา, ตำรับอาหาร, งานประพันธ์/บทประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง, เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน บทเพลงต่าง ๆ เป็นต้น

สาขาที่ ๘ ด้านอื่น ๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

กฏมึปัญญำท้องถึน
สำขำที่ ๑ ด້ำนเกษตรกรรม

๑. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรม

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการบริการ/การประมง/การปศุสัตว์/การประมง/การป่าไม้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา เป็นต้น

ปี พ.ศ. ๒๕๖๘

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ภูมิปัญญาด้าน	หมายเหตุ
๑	นายคำเพียร คำภูบาล	บ้านเลขที่ ๑๘/๒ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลสีวิเชียร อำเภอสำโรง จังหวัดอุบลราชธานี	ด้านการเกษตร	

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านเกษตรกรรม
(การเกษตรผสมผสาน)

๑. นายคำเพียร คำภูบาล

บ้านเลขที่ ๑๘/๒ หมู่ที่ ๑๒ บ้านศรีบุญเรือง ตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

ประวัติความเป็นมา ข้อมูลเกษตรผสมผสาน

นายคำเพียร คำภูบาล อาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๑๘/๒ หมู่ที่ ๑๒ บ้านศรีบุญเรือง ตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นเกษตรกรผู้ทำเกษตรผสมผสานแบบหมุนเวียน โดยใช้พื้นที่ภายในบ้านปลูกผัก ผลไม้ พืชสวนครัว และสมุนไพรหลากหลายชนิด เพื่อใช้ประโยชน์จากที่ดินให้คุ้มค่า ลดรายจ่ายในครัวเรือน และสร้างรายได้อย่างต่อเนื่องจากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ลุงคำเพียรดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดแนวคิด “พอเพียง คุ้มค่า เพิ่มพูน” โดยแบ่งพื้นที่ปลูกพืชหมุนเวียนอย่างเป็นระบบ ช่วยให้สวนมีผลผลิตตลอดปี และสร้างความมั่นคงให้ครอบครัว อีกทั้งยังใช้แรงงานภายในครัวเรือน ช่วยกันทำคนละไม้คนละมือ ลดการพึ่งพาจากภายนอก และมีอิสระในการดำเนินชีวิต ลุงคำเพียรเชื่อว่า อาชีพเกษตรกรต้องอาศัยความขยันและเอาใจใส่ เปรียบเสมือนการดูแลลูกหลาน เมื่อดูแลอย่างดี ย่อมก่อให้เกิดผลผลิตและรายได้ที่เพิ่มพูนอย่างยั่งยืน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น
สาขาที่ ๒ ด้านหัตถกรรม

๒. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรม

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักร เป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน, งานแกะหนังตะลุง, งานทอผ้าด้วยมือ, งานเย็บปักถักร้อย, การทำหัวโขน เป็นต้น

ปี พ.ศ. ๒๕๖๔

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ภูมิปัญญาด้าน	หมายเหตุ
๑	นางบุญล้อม ปัญญาใหญ่	บ้านเลขที่ ๑๘๓ หมู่ ๖ บ้านสงวนรัตน์ ตำบลสีวิเชียร อำเภอไทรโยค จังหวัดอุบลราชธานี	ด้านหัตถกรรม การทำไม้กวาดจากดอกหญ้า	
๒	นางรัศมี ชินทอง	บ้านเลขที่ ๘๑/๑ หมู่ ๙ บ้านโนนทอง ตำบลสีวิเชียร อำเภอไทรโยค จังหวัดอุบลราชธานี	ด้านหัตถกรรม การทอผ้า/การทอเสื่อ/งานจักสาน	
๓	นางสี ชามพร	บ้านเลขที่ ๑๓๔ หมู่ ๒ บ้านสีวิเชียร ตำบลสีวิเชียร อำเภอไทรโยค จังหวัดอุบลราชธานี	ด้านหัตถกรรม พานบายศรีสู่ขวัญ	
๔	นายสรายุทธ กอสุระ	บ้านเลขที่ ๕๓ หมู่ ๙ ตำบลโนนทอง ตำบลสีวิเชียร อำเภอไทรโยค จังหวัดอุบลราชธานี	ด้านหัตถกรรมประเภทงานใบทองและงานประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติ)	

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านหัตถกรรม
(การทำไม้กวาดจากดอกหญ้า)

๑. นางบุญล้อม ปัญญาใหญ่

บ้านเลขที่ ๑๘๓ หมู่ ๖ บ้านสงวนรัตน์ ตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

ข้อมูลทั่วไป

หัตถกรรมการทำไม้กวาดจากดอกหญ้า เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์และความเฉลียวฉลาดของชาวบ้านในการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังมีการพัฒนาและสืบทอดองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องผ่านการบอกเล่าและการฝึกปฏิบัติจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง การถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำไม้กวาดจากดอกหญ้า มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน ช่วยให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นคงอยู่สืบไป และยังเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในชุมชนให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ความชำนาญพิเศษ

มีความชำนาญด้านหัตถกรรมการทำไม้กวาดจากดอกหญ้า ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน โดยนำวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนมาประยุกต์เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน อาศัยความรู้ ความชำนาญ และการถ่ายทอดจากคนรุ่นสู่รุ่น ตั้งแต่วิธีการผลิตจนถึงการจำหน่าย ถือเป็นงานหัตถกรรมที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน

องค์ความรู้และการจำหน่ายไม้กวาดจากดอกหญ้า

การทำไม้กวาดจากดอกหญ้า เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อาศัยความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ที่สืบทอดกันมา โดยเลือกใช้ดอกหญ้าที่แก่จัดและมีความเหนียวเป็นวัตถุดิบหลัก เพื่อให้ไม้กวาดมีคุณภาพ แข็งแรง และใช้งานได้ยาวนาน ขั้นตอนการผลิตต้องอาศัยความประณีตในการจัดเรียงและมัดดอกหญ้าให้มีความหนาแน่น ทำให้ไม้กวาดมีความคงทน แข็งแรง และมีรูปทรงสวยงาม เหมาะสำหรับการใช้งานในชีวิตประจำวัน

นอกจากจะเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือนแล้ว การทำไม้กวาดจากดอกหญ้ายังเป็นอาชีพเสริมที่ช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยมีการจำหน่ายทั้งภายในหมู่บ้านและตามตลาดทั่วไป เช่น ตลาดประชารัฐ รวมถึงการจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อให้เข้าถึงลูกค้าได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีการนำผลิตภัณฑ์ไปออกร้านแสดงสินค้าและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานต่าง ๆ ของ กศน. จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านหัตถกรรม
(การทอผ้า)

๑. นางรัศมี ชินทอง

บ้านเลขที่ ๘๑/๑ หมู่ ๙ บ้านโนนทอง ตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

ความเป็นมาด้านหัตถกรรมการทอผ้า

เครื่องจักสานเป็นงานศิลปหัตถกรรมแขนงหนึ่งที่มนุษย์คิดค้นขึ้น เพื่อใช้ในการสร้างเครื่องมือและเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผลิตจากวัสดุที่มีลักษณะเป็นเส้นหรือเป็นริ้ว นำมาสอด ซัด และสานเข้าด้วยกัน จนเกิดเป็นรูปทรงและลวดลายที่สวยงาม อีกทั้งยังช่วยเพิ่มความแข็งแรงและความคงทนให้แก่เครื่องจักสานอีกด้วย แม้ว่าจะไม่มีหลักฐานที่แน่ชัดเกี่ยวกับจุดกำเนิดของการทอผ้าในประเทศไทย แต่สามารถกล่าวได้ว่า การทอผ้าเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่เก่าแก่ที่สุดแขนงหนึ่งของมนุษย์ในสมัยโบราณ ที่อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินแห่งนี้ และมีการสืบทอดภูมิปัญญามาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ จนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าและสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยมาจนถึงปัจจุบัน

นางรัศมี ชินทอง เป็นอีกหนึ่งบุคคลที่เล็งเห็นคุณค่าและความสำคัญของการทอผ้า จึงได้ศึกษาการทอผ้าจากผู้เฒ่าผู้แก่ภายในชุมชน และนำภูมิปัญญาดังกล่าวมาสืบสานต่อ โดยมีความตั้งใจที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา อีกทั้งยังต้องการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สร้างรายได้เสริมให้แก่ครอบครัว และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการทอผ้าให้แก่คนรุ่นหลัง เพื่อให้เยาวชนและคนในชุมชนได้เห็นถึงคุณค่าและความงดงามของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านหัตถกรรม
(การทำพานบายศรีสู่ขวัญ)

๑. นางสี ชาชุมพร

บ้านเลขที่ ๑๗๔ หมู่ ๒ บ้านสีวิเชียร ตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

ความเป็นมาด้านหัตถกรรมการทำพานบายศรีสู่ขวัญ

พานบายศรีสู่ขวัญ เป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีความสำคัญต่อวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะในภาคอีสาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่อง “ขวัญ” อันเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจและความเป็นสิริมงคล จึงมีพิธีบายศรีสู่ขวัญ เพื่อเรียกขวัญและเสริมกำลังใจแก่ผู้ประกอบพิธี การทำพานบายศรีเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ความประณีตในการ พับใบตอง ตกแต่งดอกไม้ และจัดผลไม้ให้สวยงาม โดยถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น ใช้ในงานมงคลต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช และขึ้นบ้านใหม่ ปัจจุบันยังคงได้รับการอนุรักษ์และสืบทอด เพื่อรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ไทย อีกทั้งยังสามารถนำไปประกอบอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่ตนเองและชุมชนได้อีกด้วย

ประเภทของบายศรี

ในภาคอีสานจะเรียกบายศรีว่า “พาบายศรี” “พาขวัญ” หรือบางท้องถิ่นเรียกว่า “ขันบายศรี” ซึ่งโดยทั่วไปสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

- บายศรีหลวง เป็นบายศรีขนาดใหญ่ มีหลายชั้น ประดิษฐ์อย่างประณีต ใช้ในพิธีสำคัญ เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ หรือพิธีสู่ขวัญบุคคลสำคัญ

- บายศรีน้อย หรือบายศรีปากชาม เป็นบายศรีขนาดเล็ก ใช้ในพิธีสู่ขวัญทั่วไป เช่น สู่ขวัญเด็ก ผู้ป่วย หรือผู้เดินทางกลับบ้าน

บายศรีทั้งสองประเภทสะท้อนถึงความเชื่อเรื่องขวัญและความเป็นสิริมงคลของชาวอีสาน อีกทั้งยังเป็นภูมิปัญญาหัตถกรรมที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านหัตถกรรม
(ประเภทงานใบตองและงานประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติ)

๒. นายสรารุท กอสุระ

บ้านเลขที่ ๕๓ หมู่ ๙ ตำบลโนนทอง ตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

นายสรารุท เป็นผู้ที่มีความสามารถด้านงานหัตถกรรมไทย ทั้งการทำกระทง แกะสลัก และ การทำพานบายศรี ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ ได้ฝึกฝนและเรียนรู้ด้วยความรักและความสนใจ จนเกิดความชำนาญและสามารถสร้างผลงานที่สวยงามประณีต อีกทั้งยังมุ่งอนุรักษ์และสืบสาน ศิลปวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ โดยถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจและคนรุ่นใหม่

นอกจากนี้ นายสรารุทยังได้นำความรู้และทักษะด้านงานหัตถกรรมมาประกอบอาชีพ สร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว ผ่านการรับทำพานบายศรี กระทง และงานแกะสลักในโอกาสต่าง ๆ ถือเป็น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างคุณค่าและต่อยอดเป็นอาชีพอย่างยั่งยืน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น
สาขาที่ ๓ ด้านอุตสาหกรรม

๓. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอุตสาหกรรม

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการ บริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ/เตียง/ตู้) การแปรรูปสิ่งต่าง ๆ จากยางพารา เป็นต้น

ปี พ.ศ. ๒๕๖๘

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	ที่อยู่	ภูมิปัญญาด้าน	หมายเหตุ
-	-	-	-	-	-

ภูมิปัญญาท้องถิ่น
สาขาที่ ๔ ด้านการแพทย์ไทย

๔. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแพทย์แผนไทย

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การตัดถلعเวชกรรมไทย (การนวดแผนไทย/การนวดประคบสมุนไพร, การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค, การผดุงครรภ์พื้นบ้านโดยหมอดำแยของชาวไทยมุสลิม (โต๊ะบีแดด) เป็นต้น

ปี พ.ศ. ๒๕๖๔

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ภูมิปัญญาด้าน	หมายเหตุ
๑	นางวรรณณา สัมมาวงศ์	บ้านเลขที่ ๖๖ หมู่ ๖ บ้านสงวนรัตน์ ตำบลสีวิเชียร อำเภอนำยีน จังหวัดอุบลราชธานี	การตัดถلعเวชกรรมไทย (การนวดแผนไทย/การนวดคบสมุนไพร)	

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านแพทย์แผนไทย
(การนวดไทย)

๑. นางวรรณ สัมมาวงศ์

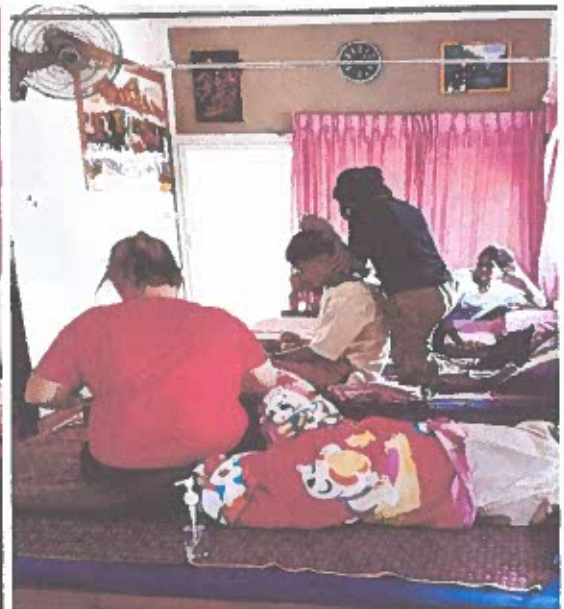
บ้านเลขที่ ๖๖ หมู่ ๖ บ้านสงวนรัตน์ ตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

ความเป็นมาการนวดไทย

การนวดไทยเป็นศาสตร์การดูแลสุขภาพที่สำคัญของการแพทย์แผนไทย และเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานตั้งแต่อดีต โดยเริ่มจากการดูแลกันภายในครอบครัว เช่น ลูกหลานนวดให้พ่อแม่ หรือภรรยา นวดให้สามี เพื่อช่วยบรรเทาอาการปวดเมื่อยและผ่อนคลายร่างกาย การนวดไทยในอดีตใช้มือ ศอก เข่า และเท้าในการกด บีบ และคลายกล้ามเนื้อ ต่อมามีการพัฒนาใช้อุปกรณ์ช่วยนวด เช่น ไม้กดหลัง กะลา รวมถึงการใช้ลูกประคบสมุนไพรและการอบสมุนไพร เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบำบัดรักษาอาการต่าง ๆ จนเกิดความชำนาญและพัฒนาเป็นอาชีพหมอนวดไทยที่ได้รับความนิยมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

จุดเด่นของการนวดไทย คือ การนวดแบบแห้งโดยไม่ใช้น้ำมัน เน้นการกด บีบ ดัด และยืดกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เพื่อช่วยบรรเทาอาการปวดเมื่อย กล้ามเนื้อตึง คอ บ่า ไหล่ รวมถึงช่วยกระตุ้นการไหลเวียนโลหิต ทำให้เลือดลมไหลเวียนสะดวก ร่างกายรู้สึกผ่อนคลายและสดชื่นมากขึ้น หลังการนวดมักมีการใช้ลูกประคบสมุนไพรเพื่อช่วยลดอาการระบมของกล้ามเนื้อและช่วยให้ร่างกายฟื้นตัวได้เร็ว ถือเป็นภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทยที่มีคุณค่าและเป็นเอกลักษณ์ของไทย

นอกจากนี้ การนวดไทยยังมีประโยชน์ต่อสุขภาพหลายด้าน ทั้งช่วยบรรเทาอาการปวดเมื่อยจากการทำงานหนักหรือการนั่งทำงานเป็นเวลานาน ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นของร่างกาย ลดอาการเกร็งของกล้ามเนื้อ กระตุ้นการไหลเวียนโลหิต ลดความเครียด และช่วยให้นอนหลับสบาย อีกทั้งยังช่วยฟื้นฟูสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้การนวดไทยเป็นศาสตร์การดูแลสุขภาพที่ได้รับการยอมรับและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขาที่ ๕ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๕. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า, การสืบชะตาแม่น้ำ, การทำแนวปะการังเทียม, การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

ปี พ.ศ. ๒๕๖๘

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	ที่อยู่	ภูมิปัญญาด้าน	หมายเหตุ
-	-	-	-	-	-

ภูมิปัญญาท้องถิ่น
สาขาที่ ๖ ด้านศิลปกรรม

๖. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปกรรม

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม, ประติมากรรม, นาฏศิลป์, ดนตรี, ทัศนศิลป์, คีตศิลป์, การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ เช่น การขับร้องเพลงอีสาน, ลำตัด, ลิเก, หมอลำ, โนรา เป็นต้น

ปี พ.ศ. ๒๕๖๘

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ภูมิปัญญาด้าน	หมายเหตุ
๑	นายวิวัฒนา ดาสาย	บ้านเลขที่ ๓๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี	ด้านศิลปกรรม การขับร้องหมอลำ	
๒	นางแก้ว นามแก้ว	บ้านเลขที่ ๕๖ หมู่ที่ ๖ ตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี	ด้านศิลปกรรม การขับร้องหมอลำ	
๓	นายสุบิน โสชะญา	บ้านเลขที่ ๔/๓ หมู่ที่ ๒ ตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี	ด้านศิลปกรรม (ขบวนกลองยาว)	
๓	นายทองเจริญ วงษาบุตร	บ้านเลขที่ ๑๓๖ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี	ด้านศิลปกรรม จิตรกรรม/ประติมากรรม	

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านศิลปกรรม
(การขับร้องหมอลำ)

๑. นายวิวัฒนา ดาสาย

บ้านเลขที่ ๓๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

๒. นางแก้ว นามแก้ว

บ้านเลขที่ ๑๓๖ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

ความชำนาญพิเศษ

มีความชำนาญด้านศิลปกรรมการแสดงหมอลำ ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านอีสานที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน โดยได้นำรูปแบบการลำดั้งเดิมมาประยุกต์ให้ทันสมัย ทั้งด้านดนตรี การร้อง และการฟ้อนรำ ทำให้การแสดงมีความสนุกสนาน น่าสนใจ และเข้าถึงคนทุกวัย การแสดงหมอลำนิยมใช้ในงานบุญประเพณีต่าง ๆ เช่น งานทอดผ้าป่า งานบุญประจำปี และงานรื่นเริงของชุมชน ถือเป็นศิลปวัฒนธรรมที่สร้างความบันเทิงและสะท้อนอัตลักษณ์ของชาวอีสานได้เป็นอย่างดี

ข้อมูลทั่วไป

หมอลำเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านของภาคอีสาน ที่พัฒนามาจากการลำประกอบเสียงแคนเพียงอย่างเดียว ต่อมาได้มีการนำเครื่องดนตรีอื่น ๆ มาผสมผสาน เช่น พิณ กลอง เบส และเครื่องดนตรีสากลอย่างคีย์บอร์ด หรือออร์แกน ทำให้เกิดรูปแบบการแสดงที่มีความหลากหลาย สนุกสนาน และทันสมัยมากยิ่งขึ้น

ประวัติความเป็นมาของหมอลำ

หมอลำเป็นศิลปะการแสดงที่ได้รับความนิยมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีการสืบทอดและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยใช้บทกลอนลำในการถ่ายทอดเรื่องราว วิถีชีวิต ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม และแนวคิดของคนในสังคม อีกทั้งยังใช้เป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ และรณรงค์เรื่องต่าง ๆ แก่ประชาชน นอกจากสร้างความเพลิดเพลินและความบันเทิงแล้ว หมอลำยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ของชาวอีสานอีกด้วย

ประเภทของหมอลำ

นักวิชาการได้แบ่งประเภทของหมอลำออกเป็น ๕ ประเภท ดังนี้

๑. หมอลำพื้น เป็นหมอลำดั้งเดิมที่ผู้แสดงลำเล่าเรื่องเพียงคนเดียว นิยมเล่นนิทานพื้นบ้านหรือชาดก โดยมีแคนเป็นดนตรีประกอบ

๒. หมอลำกลอน เป็นการลำโต้ตอบระหว่างชายและหญิง ใช้กลอนลำถาม-ตอบเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ เช่น ความรัก คติธรรม และวิถีชีวิต มีแคนบรรเลงประกอบ

๓. หมอลำหมู่ หรือหมอลำเรื่องต่อกลอน เป็นการแสดงที่มีนักแสดงหลายคน ดำเนินเรื่องตามบทบาทตัวละคร มีทั้งบทสนุกสนานและบทเศร้า ใช้การร้อง การเจรจา และการแสดงที่สมจริง

๔. หมอลำเพลิน เป็นหมอลำที่เน้นความสนุกสนาน จังหวะรวดเร็ว มีการฟ้อนรำและดนตรีหลากหลาย ทั้งดนตรีพื้นบ้านและดนตรีสากล ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย

๕. หมอลำผีฟ้า เป็นการลำเพื่อประกอบพิธีรักษาผู้ป่วยตามความเชื่อพื้นบ้าน โดยหมอลำทำหน้าที่สื่อสารและอ้อนวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อขอให้ผู้ป่วยหายจากโรคภัยไข้เจ็บ ถือเป็นพิธีกรรมที่สะท้อนความเชื่อและวิถีชีวิตของชาวอีสานในอดีต

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านศิลปกรรม
(ขบวนกลองยาว)

๑. นายสุบิน โสชะฎา (ผู้นำขบวนกลองยาว)

บ้านเลขที่ ๔/๓ หมู่ที่ ๒ ตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

ประวัติความเป็นมาของกลองยาว

ขบวนกลองยาวในภาคอีสาน เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน มี “กลองยาว” เป็นเครื่องดนตรีหลัก ใช้สร้างความสนุกสนานและความครึกครื้นในงานบุญประเพณีต่าง ๆ เช่น งานสงกรานต์ งานบุญบั้งไฟ งานแห่นาค และงานกฐิน โดยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมภาคกลาง ก่อนนำมาปรับให้เข้ากับวิถีชีวิตของชาวอีสานจนเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ผู้ร่วมขบวนจะตีกริ่ง ฟ้อนรำ และเดินแท้ไปพร้อมกันอย่างสนุกสนาน แสดงถึงความสามัคคีและความรื่นเริงของคนในชุมชน อีกทั้งยังมีการแต่งกายสีสันสดใส เพิ่มความสวยงามและความโดดเด่นให้กับขบวนแห่ปัจจุบัน ขบวนกลองยาวยังคงเป็นส่วนสำคัญของงานประเพณีท้องถิ่น และเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอีสานให้คงอยู่สืบไป รวมทั้งสามารถสร้างรายได้จากการแสดงในงานต่าง ๆ ได้อีกด้วย

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านศิลปกรรม
(จิตรกรรม/ประติมากรรมแกะสลักต้นเทียนพรรษา)

๑. นายทองเจริญ วงษาบุตร

บ้านเลขที่ ๑๓๖ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

ความเป็นมา / แรงบันดาลใจ / เหตุผลที่ทำให้

เป็นผู้ที่มีความสนใจและรักในงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน โดยเฉพาะการแกะสลักต้นเทียนพรรษา ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและเอกลักษณ์สำคัญของจังหวัดอุบลราชธานีที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ด้วยความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงเกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้และฝึกฝนการแกะสลักต้นเทียน เพื่อร่วมอนุรักษ์และสืบสานประเพณีอันดีงามของชาวอีสานไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา ในปี พ.ศ. ๒๕๖๘ นายทองเจริญได้ร่วมจัดทำต้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลักขนาดกลาง เพื่อเข้าร่วมประกวดในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีความตั้งใจที่จะนำความรู้ ความสามารถ และความคิดสร้างสรรค์มาถ่ายทอดผ่านลวดลายการแกะสลักที่งดงามและประณีต ซึ่งสะท้อนถึงศรัทธาในพระพุทธศาสนาและความงดงามของศิลปวัฒนธรรมไทย

เหตุผลสำคัญที่ทำให้ นายทองเจริญเลือกทำงานแกะสลักต้นเทียนพรรษา นอกจากความรักและความชื่นชอบในงานศิลปะแล้ว ยังต้องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวอีสาน เพราะปัจจุบันงานหัตถกรรมพื้นบ้านเริ่มลดน้อยลง หากไม่มีผู้สืบทอด อาจทำให้ศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่านี้สูญหายไปในอนาคต จึงมุ่งมั่นที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการรักษาเอกลักษณ์และประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นเอาไว้ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้และภาคภูมิใจ

นอกจากนี้ การแกะสลักต้นเทียนพรรษายังสามารถต่อยอดเป็นอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวและชุมชนได้ ทั้งการรับทำต้นเทียน งานแกะสลัก และงานตกแต่งในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งช่วยสร้างรายได้เสริมและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ อีกทั้งยังช่วยสร้างความสามัคคีภายในชุมชน เพราะการจัดทำต้นเทียนต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากหลายฝ่าย นายทองเจริญจึงตั้งใจสืบสานงานแกะสลักต้นเทียนพรรษาให้คงอยู่คู่ชุมชน พร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เยาวชนรุ่นใหม่ เพื่อให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้ยังคงอยู่สืบไปอย่างยั่งยืน

ກູ້ມີປັດຈຸບັນທ້ອງດິນ
ສາຂາທີ່ ໗ ດ້ານກາສາແລະວຽຽດນກຽຽມ

๗. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านภาษาและวรรณกรรม

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น ภาษาโบราณ, ภาษาถิ่น, ภาษาล้านนา, หนังสือนิทาน, ตำรา, ตำรับอาหาร, งานประพันธ์/บทประพันธ์ที่ร้อยแก้วและร้อยกรอง, เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน บทเพลงต่าง ๆ เป็นต้น

ปี พ.ศ. ๒๕๖๘

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ภูมิปัญญาด้าน	หมายเหตุ
๑	นายสมนึก เขียวอ่อน	บ้านเลขที่ ๑๖ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลสีวิเชียร อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี	ปราชญ์ชาวบ้าน/พราหมณ์	
๒	นายกณวรรษ สุทธิง	บ้านเลขที่ ๖๖ หมู่ที่ ๑๕ ตำบลสีวิเชียร อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี	ผู้นำด้านภาษาแต่งกลอน/ตำรา ขวัญอำเภอน้ำยืน/ครูสอน พิเศษด้านภาษาไทย	

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านภาษาและวรรณกรรม
(ปราชญ์ชาวบ้าน/พราหมณ์)

๑. นายสมนึก เขียวอ่อน

บ้านเลขที่ ๑๖ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

ประวัติความเป็นมา

ข้าพเจ้า นายสมนึก เขียวอ่อน ปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญ ภายหลังเกษียณอายุราชการจาก ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนน้ำยืน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ตลอดระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการและหลังเกษียณอายุราชการ ได้อุทิศตนทำงานเพื่อสังคม ชุมชน และสืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับและเคารพนับถือของประชาชนในพื้นที่อำเภอน้ำยืนและใกล้เคียง

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งสำคัญหลายด้าน อาทิ เป็นประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอน้ำยืน ประธานลูกเสือชาวบ้านอำเภอน้ำยืน เป็นปราชญ์ชาวบ้านของอำเภอน้ำยืน รวมถึงทำหน้าที่เป็นพิธีกรฝ่ายสงฆ์ในงานรัฐพิธีและงานสำคัญของอำเภอน้ำยืนมาโดยตลอด ด้วยความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่สั่งสมมาเป็นเวลานาน ทำให้เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ สืบสาน และเผยแพร่ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยให้คงอยู่สืบไป

ด้วยความสนใจในด้านพิธีกรรม พิธีพราหมณ์ และวัฒนธรรมประเพณีไทย ข้าพเจ้าได้เข้ารับการอบรมด้านพราหมณ์และพิธีกรรม ณ สำนักเซตวัน ตำบลขามใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี ระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ รุ่นที่ ๑/๒๕๕๘ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาชุมชนและใช้ประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ภายหลังจากการอบรม ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้านพิธีกรรมและงานสำคัญต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ได้แก่

- เป็นพราหมณ์ประกอบพิธีบวงสรวงศาลหลักเมืองอำเภอน้ำยืน ในช่วงวันที่ ๑๖ - ๒๐ มีนาคม ของทุกปี
- เป็นพราหมณ์ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์และพิธีตั้งรูปหล่อลอยองค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) ณ ที่ว่าการอำเภอน้ำยืน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๐
- เป็นพราหมณ์ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์สร้างพระเมรุมาศถวายพระเพลิงดอกไม้จันทน์ถวายพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ ณ วัดวาริอุตม และอำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานี
- เป็นพราหมณ์ประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญในงานมงคลต่าง ๆ เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานอุปสมบท งานแต่งงาน และงานพิธีสำคัญของชุมชน

จากผลงานและการอุทิศตนเพื่อสังคมดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และเป็นผู้สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพิธีกรรมและวัฒนธรรมไทยอย่างแท้จริง อีกทั้งยังเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไปในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทยให้คงอยู่คู่สังคมไทยสืบไป

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านภาษาและวรรณกรรม

(ผู้นำด้านภาษาแต่งกลอน/คำขวัญอำเภอน้ำยืน/ครูสอนพิเศษด้านภาษาไทย)

๑. นายถนอมวรรธ สุทธิง

บ้านเลขที่ ๖๖ หมู่ที่ ๑๕ ตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

เป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านภาษา วรรณกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ สืบสาน และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านภาษา ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีพื้นบ้านของท้องถิ่นอีสาน โดยเฉพาะ ในพื้นที่อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นผู้ที่อุทิศตนทำงานเพื่อส่วนรวม และได้รับการยอมรับจากชุมชนในฐานะนักวิชาการท้องถิ่นและผู้สืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้าน

ประวัติการทำงานกับภาคีเครือข่าย/สาธารณประโยชน์

๑. เป็นผู้รับผิดชอบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกษตรโคเล เทศบาลตำบลน้ำยืน เครือข่ายศูนย์พัฒนาพื้นที่ ชายแดน จังหวัดอุบลราชธานี ตามโครงการพระราชดำริ

๒. เป็นคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ชุมชนโคเล

๓. เป็นสมาชิกสภาภาษาชาติไทย / เหล่าภาษาจังหวัดอุบลราชธานี ประจำอำเภอน้ำยืน

๔. เป็นสมาชิก กพ.สอ. จังหวัดอุบลราชธานี

๕. เป็นกรรมการสภาวัฒนธรรมอำเภอน้ำยืน

จากบทบาทดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อพัฒนาชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้ และ สนับสนุนกิจกรรมสาธารณประโยชน์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

ประวัติการศึกษา/การเรียนรู้และผลงาน

๑. ผู้จัดทำแบบเรียนภาษาลาวเพื่อการศึกษา และแบบฝึกหัดวิชาลาวเพื่อการศึกษา (ทร.๐๓๐๓๓) ของ สำนักงาน กศน. จังหวัดอุบลราชธานี

๒. เป็นครูผู้สอน (พิเศษ) วิชาภาษาไทยเพื่อการศึกษาในโรงเรียนน้ำยืนวิทยา

๓. เป็นครูผู้สอนวิชา ภาษาลาวเพื่อการศึกษา (ทร.๐๓๐๓๓) กศน. อำเภอน้ำยืน ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น/ม.ปลาย/นักศึกษาและประชาชนทั่วไป

๔. รวบรวมและเรียบเรียง/เขียนสื่อ - เอกสารเกี่ยวกับ

๔.๑ แหล่งโบราณสถาน/โบราณคดี/แหล่งท่องเที่ยวของอำเภอน้ำยืน

๔.๒ เอกสารปราสาทหินในจังหวัดอุบลราชธานี

๔.๓ เอกสารศาสตร์ของฮวงจู้ย

๔.๔ เรียบเรียงสมุนไพรวานมงคล ไฉ้มงคล

๔.๕ รวบรวมและเรียบเรียง เรื่อง ลายมือแผนี่ลายชีวิต

๕. รวบรวมเรียบเรียงเอกสารเรื่อง ศัพท์ภาษาเขมรที่ควรรู้

ความชำนาญพิเศษ

มีความชำนาญพิเศษด้านภาษาและวรรณกรรม เป็นผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการพิธีทางศาสนาและ พิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีความรอบรู้ในด้านภาษา ในการทำพิธีการต่าง ๆ ทำหน้าที่ควบคุม ปฏิบัติการ จัดการ และ ประสานงานระหว่างผู้ร่วมปฏิบัติงานพิธี ตลอดจนจนถึงการให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาในการดำเนินกิจกรรมพิธีทาง พระพุทธศาสนาได้อย่าง ชัดเจนและถูกต้องตามโบราณประเพณีที่ได้มีการสืบทอดกันมา

ข้อมูลทั่วไป

วรรณกรรมถือเป็นผลงานศิลปะที่ถ่ายทอดผ่านการใช้ภาษา เพื่อสื่อสารเรื่องราว ความคิด และวัฒนธรรมระหว่างมนุษย์ ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการสื่อความหมาย ทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน และภาษาท่าทาง ซึ่งล้วนสะท้อนถึงภูมิปัญญา วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของแต่ละสังคม

ความงดงามของการใช้ภาษาอยู่ที่ความถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสมกับกาลเทศะ บุคคล และโอกาส อีกทั้งยังสามารถประดิษฐ์ถ้อยคำให้เกิดความไพเราะ สละสลวย และมีคุณค่าทางวัฒนธรรม เช่น การใช้คำราชาศัพท์ คำสุภาพ และสำนวนโวหารต่าง ๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์สำคัญของภาษาไทยที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบทอดให้คงอยู่ต่อไป

ด้วยเหตุนี้ นายกณวรัช สุทธิง จิงมั่งมันศึกษา รวบรวม และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านภาษาและวรรณกรรม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติให้คงอยู่สืบไป

ກູມິປັດຍຸດທຳອຸ່ງຕີ່ນ
ສາຂາທີ່ ໒ ດ້ານອື່ນ ໆ

๘. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอื่น ๆ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

ปี พ.ศ. ๒๕๖๘

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ที่อยู่	ภูมิปัญญาด้าน	หมายเหตุ
๑	นางคำปุ่น ดวงสวัสดิ์		บ้านเลขที่ ๒๐๐ หมู่ ๖ ตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี	อาหารพื้นบ้าน ขนมนางเล็ดน้ำ แดงเมี	
๒	โครงการจัดงานประเพณีลอยกระทง ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๘		กองการศึกษาเทศบาลตำบลน้ำยืน	ประเพณี	
๓	โครงการจัดงานประเพณีสงกรานต์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๘		กองการศึกษาเทศบาลตำบลน้ำยืน	ประเพณี	
๔	โครงการจัดงานประเพณีแม่เทียน พรรษา ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๘		กองการศึกษาเทศบาลตำบลน้ำยืน	ประเพณี	

รวมเป็น ๑๓ คน รวม ๔ ด้าน

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
(ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น)
อาหารพื้นบ้าน
ขนมนางเล็ดน้ำแดงโมหรือข้าวแต่น้ำแดงโม

๑. นางคำปุน ดวงสวัสดิ์

บ้านเลขที่ ๒๐๐ หมู่ ๖ ตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

ประวัติความเป็นมาของขนมนางเล็ดน้ำแดงโมหรือข้าวแต่น้ำแดงโม

ขนมข้าวแต่น้ำแดง หรือที่คนไทยสมัยก่อนเรียกติดปากว่า “ขนมนางเล็ด” เป็นขนมไทยพื้นบ้านที่ทำจากข้าวเหนียวราดน้ำตาล นิยมทำในงานประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ เช่น วันสงกรานต์ วันออกพรรษา และงานบุญเทศน์มหาชาติ จึงนับเป็นขนมที่มีความผูกพันกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนไทยมาอย่างยาวนาน ปัจจุบัน ขนมไทยไม่ได้ทำเฉพาะในเทศกาลเท่านั้น แต่สามารถผลิตจำหน่ายได้ตลอดทั้งปี ทำให้เป็นอีกหนึ่งอาชีพที่ช่วยสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้านที่โดดเด่นอย่างหนึ่งคือการทำ “ขนมข้าวแต่น้ำแดง” ซึ่งได้รับการพัฒนาและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน คุณแม่คำปุนได้คิดค้นสูตรข้าวแต่น้ำแดงรูปแบบใหม่ เพื่อสร้างรายได้ให้ครอบครัว โดยเริ่มจากการนำขนมนางเล็ดแบบดั้งเดิมมาปรับปรุงให้มีสีส้ม กลิ่นหอม และรสชาติที่น่ารับประทานมากขึ้น ช่วงแรกทดลองใช้น้ำส้มเขียวหวานผสมกับข้าวเหนียว แต่เนื่องจากต้นทุนสูงจึงเปลี่ยนมาใช้แดงโมที่มีราคาถูกและหาได้ง่ายกว่า อีกทั้งยังให้สีส้มสวยงาม จึงกลายเป็นสูตรเฉพาะที่ใช้ทำขายมาจนถึงปัจจุบัน พร้อมทั้งพัฒนารูปร่างของขนมให้เป็นแผ่นเล็ก แบน ไม่มีขอบ และตั้งชื่อใหม่ว่า “ข้าวแต่น้ำแดง” จนเป็นที่รู้จักแพร่หลายทั่วประเทศ

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอื่น ๆ

(ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น)

๑. โครงการจัดงานประเพณีลอยกระทง ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๘

จัดทำโดย กองการศึกษาเทศบาลตำบลน้ำเย็น

หลักการและเหตุผล

ประเพณีลอยกระทงเป็นประเพณีเก่าแก่ของไทยที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยมีความเชื่อว่าในคืนวันเพ็ญเดือนสิบสองของทุกปีจะจัดให้มีการลอยกระทงขึ้น เพื่อเป็นการปลดปล่อยหรือเอาสิ่งที่ไม่ดีใส่ในกระทงลอยไปกับสายน้ำทำให้เกิดความสุขทางใจและเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจ สามัคคีกัน ในชุมชน ได้ทำงานร่วมกัน นับเป็นประเพณีที่มีคุณค่าต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และศาสนา ในปัจจุบันมีการจัดงานลอยกระทงทุก ๆ จังหวัด ซึ่งจะมีกิจกรรมแตกต่างกันไปในแต่ละสถานที่ แต่กิจกรรมที่มีเหมือนๆ กันก็คือ การประดิษฐ์กระทง โดยนำวัสดุต่าง ๆ ทั้งหยวกกล้วย ใบตอง หรือจะเป็นกาบพลับพลึง เปลือกมะพร้าว ฯลฯ มาประดับตกแต่งด้วยดอกไม้ ธูป เทียน เครื่องสักการบูชา ให้เป็นกระทงที่สวยงาม นอกจากการลอยกระทงแล้ว มักมีกิจกรรมประกวดนางนพมาศอันเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของประเพณีลอยกระทง

ดังนั้น เพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามที่มีมาช้านานให้คงอยู่ต่อไป เทศบาลตำบลน้ำเย็น จึงขอเสนอโครงการจัดงานประเพณีลอยกระทง ประจำปี ๒๕๖๘ ขึ้น โดยวัตถุประสงค์ในการจัดโครงการ เป็นการสอดคล้องกับภารกิจของเทศบาลตำบลน้ำเย็นตามที่กฎหมายกำหนดไว้ดังนี้

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.๒๔๙๖ มาตรา ๕๐ ภายในบังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

(๑) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒

มาตรา ๑๖ ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

(๘) การส่งเสริมการท่องเที่ยว

(๑๑) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

(๑๖) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป้าหมายร้อยละ ๙๐ พัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพได้มาตรฐานพัฒนาการบริหารจัดการด้านการศึกษาตลอดจนผลักดันให้เกิดโรงเรียนเพื่อรองรับนักเรียนระดับประถมศึกษาส่งเสริมการจัดการแข่งขันกีฬา กิจกรรมนันทนาการแก่เด็ก และเยาวชนให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ส่งเสริม อนุรักษ์ ประเพณีท้องถิ่นและทำนุบำรุงศาสนา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทยให้คงอยู่สืบไป

๒. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเห็นความสำคัญและอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมทุกเพศทุกวัย

๓. เพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

๔. เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนกล้าแสดง ออกในทางที่ถูกต้อง

๕. เพื่อเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างประชาชนในหมู่บ้านในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลน้ำเย็น

๖. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งในพื้นที่ และ ในระดับจังหวัด

กิจกรรม

๑. การประกวดกระทงสวยงาม และ นิทรรศการกระทง ในเขตพื้นที่ตำบลน้ำเย็น จำนวน ๑๐ หมู่บ้าน
๒. จัดพิธีเจริญพระพุทธมนต์เพื่อความเป็นสิริมงคล
๓. ประกวดนางนพมาศ จากตัวแทนของหมู่บ้านในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลน้ำเย็น จำนวน ๑๐ หมู่บ้าน จำนวน ๑๐ คน
๔. การแสดงศิลปวัฒนธรรม การแสดงของเด็ก และ เยาวชน จาก โรงเรียนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลน้ำเย็น
๕. กิจกรรมอื่นๆ เช่น การบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของประเพณีลอยกระทง

